

The Project Gutenberg eBook of Näyttämättömät: Huvi-näytelmä kolmessa näytöksessä, by Ludvig Holberg

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Näyttämättömät: Huvi-näytelmä kolmessa näytöksessä

Author: Ludvig Holberg

Release date: October 6, 2015 [EBook #50146]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK NÄYTTÄYMÄTTÖMÄT: HUVI-NÄYTELMÄ
KOLMESSA NÄYTÖKSESSÄ ***

E-text prepared by Tapio Riikonen

NÄYTTÄYMÄTTÖMÄT

Huvi-näytelmä kolmessa näytöksessä

Kirj.

Ludvig Holberg

Sovitellut E. Salmelainen

Eero Salmelainen, Kuopio, 1862.

Imprimatur: *C. R. Lindberg.*

JÄSENET:

Luulonen, herra.

Matti, palvelijansa.

Anna, Matin morsian.

Luulosen Näyttämätöin.

Matin Näyttämätöin.

Tämän veli.

Saara.

ENSIMÄINEN NÄYTÖS.

Ensi kotitaus,

Luulonen. Matti.

Matti: Se on totinen tosi, hyvä Herra, että, ell'en olisi ääntänne kuullut, niin en millään tavalla olisi voinut tuntea Teitä, siten olette kuukaudessa, jonka aikaa olen poikessa ollut, muuttuneet entisestänne.

Luulonen: Ah! sinusta vaan näyttää siltä.

Matti: Matkalle lähteissäni olitte Te, hyvä herrani, lihava kuin rovasti, vaan nyt olette te näöltänne piimmastaan haamun eli linnunpeloituksen muotoinen. Varmaan joko on Herra sairastanut eli johonkuhun neitosen rakastunut.

Luulonen: Niinpä niin.

Matti: Onkos herra sitte sairastanut?

Luulonen: En, — sairaana en ole ollut.

Matti: Niinpä on herra sitte rakkauden pauloihin sidottu.

Luulonen: Saattaapa niin olla.

Matti: Kehenkäs herra sitte on rakastunut?

Luulonen: Sitä en tosiaan tiedä.

Matti: Mitä tähtää näin ihmeellinen puhe?

Luulonen: Ihmeellistä eli ei, vaan niin on kuitenkin asian laita.

Matti: Heretkää jo, hyvä herra, leikkiä laskemasta! vaan onkos morsiamenne kaunis?

Luulonen: Sitä en toden totta tiedä.

Matti: Niinpä alan jo asian arvata. Kihlaus on tapahtunut hänen ja teidän ystäväänne kautta, niin, ett'ette toinen toistanne tunne muuta kuin heidän kuvailluksistaan.

Luulonen: Puheestasi kyllä havaitsen ett'et minua, Matti, vielä täydelleen tunne; sillä minä en kuuna päivänä kosisi puhemiehen kautta.

Matti: Te ette kosi itse ettekä toisen kautta, ja yhtä kaikki olette Te kihloissa, kenpäs noin oudon puheen selittäisi. Juurihan se on yhtä kuin jos sanoisin: "minä en koskaan paikkaa housujani itse enkä korjuuta niitä toisella ja kuitenkin tulevat ne korjatuksi."

Luulonen: Kun sinä, Matti, semmoisia vertauksia käytät, tulisi sinun vähintäänki sanoa: *sans comparaison*, se on suomeksi: "tuhmaa puhettani elkää pahastuko!"

Matti: Minä en, hyvä herra, taida latinaa puhua, ja semmoista taas suomeksi sanominen, tuntuu minusta kankealta, siis suokaa se hyvä herra minulle anteeksi. — Vaan onkos teidän morsiamellanne sitte hyvin rikkautta?

Luulonen: Te alempisäätöiset kyselette aina ensimmäiseksi rikkautta.

Matti: Ja Te korkiasäätöiset, suokaa anteeksi, te'ette aivan samate. — Ah, sanokaas nyt, hyvä herra, kumminkin, jos tulette hänen kanssansa saamaan paljon rahoja?

Luulonen: En Jumalavita sitä tiedä.

Matti: Hittoakos se sitte on semmoinen naimis-tuuma! Onkos hän kuinka vanha?

Luulonen: En usko häntä hyvin vanhaksi.

Matti: Voineehan herra hänen kasvoistansa johonki määreen nähdä ja arvata, kuinka vanha hän on.

Luulonen: Johan sen olen sinulle sanonut, etten minä milloinkaan ole hänen silmiänsä nähnyt.

Matti: Ja kumminkin olette häneen rakastuneet.

Luulonen: Niin kyllä ja ylen kiihkeä onkin rakkauteni.

Matti: Kun ette yhtä hyvin rakastunet Missisippiläisten kuninkaan tyttäreen.

Luulonen: Tämän kumman olen kohtakin sinulle selittävä. Matti! Te talonpoikaset riennätte suoraa tietä matkanne perille, vaan me korkeampi-säätyiset kulemme kierrätellen. Teillä ei asian päättämiseksi vaadita kuin yksi ainoa kysymys: tahdotteko ottaa minut? ja vastineksi tahdon eli en tahdo. Mutta meistä kun ei millään sulaisuudella ole arvoa, jos sen kovin vähällä vaivalla tavoitamme, niin me aikomustemme perille päästäksemme valitsemme kaikkein vaikeimman ja työläimmän tien.

Matti: "Niinpä lienee sekin mies sitte ollut ylen korkeasäätyinen ja ylevä, joka *Halikon kautta* Ruotsiin kulki;" sillä tätähän aina muistellaan, jos joku perille päästäkseen kiertelee suotta aikojansa ja aivan syyttä tekee tyhjätapaisia mutkia. — Vaan lieneehän herra edes morsiamensa muotokuvan nähnyt? —

Luulonen: Kuvaansa yhtä vähän, kuin häntä itseänsä.

Matti: Niinpä jääkää hyvästi, herra; hupsu mikä olenki, kun vihdin seisoa tässä ja tämmöistä lorun laskua kuunnella.

Luulonen: Sinä et aikaa anna minun selittä asiata tarkemmin. Se neito, johonka olen rakastunut, ei salli minun muuta kuin häntä puhutella vaan. Koko kuukauteen, jonka aikaa nyt olen hänen lempeä ja rakkauttansa etsinyt, en ole kertaakaan vielä saanut häntä silmiltään heittämään sitä peittoa, jonka alla hän suojelee sulon muotonsa ihanuutta.

Matti: Hiidenkö tavalla herra sitte on voinut häneen rakastua?

Luulonen: Se kovuus, jolla hän minua kohtelee ei suinkaan ole rakkauttani vähentänyt, pikemmin sitä vaan siihen määrin kiihdyttänyt, että olen ikäni kuin mieltäni vajaalla.

Matti: No tähän on oikein hullua! Siten voisi, hyvä herra, helposti niinki tapahtua, että kun kerranki tulevat häänne pidettäväksi ja morsiamenne viimeinki paljastaa muotonsa, se ihana, lemmitty impi, jonka puna-huulia etsitte suudellaksenne, äkkiä muuttuu kurttuiseksi homekorva-akaksi, jota pahinki venäläinen peljästyisi.

Luulonen: Tätä en tarvitse pelätä. Siitä olen varsin vakuutettu, että hän kasvoiltaan on kaunis ja sulo, niinkuin armas päivän koitto.

Matti: Niin arvelin minäkin tässä menneellä viikolla, kuin katsomatta ostin torilta astiallisen voita, vaan jälestäpäin kun aukasin kannen, olikin koko astia paljasta ihraa täynnä.

Luulonen: "Ah miten sun vertauksesi ovat törkeitä ja rumia!"

Matti: Rumia eli ei, ovat ne ainakin tosia. Luoja on sallinut meille silmät katsoaksemme ja kädet, joilla koettelisimme, ja tätä osviittaa seurasin minä, ennenkuin Annani kihlasin.

Luulonen: Minä vakuutan sulle, että kuinka kaunis hän muutoin olisi ollutki, en häntä olisi puoleksikaan niin paljon rakastanut, jos hän heti kohta olisi näyttänyt minulle.

Matti: Tämä on minusta Espanialainen rakastumisen tapa, jota minä en ymmärrä. Vaan kertokaa minulle, kuinka teille tämä kaikki tapahtui.

Luulonen: Koska noin kuukauden aikaa sitte pilkkopimeässä kävelin eräässä kävely-puistossa, aukesi äkkiä lähellä oleva ikkuna ja korvaani kohtasi ääni kaunis niinkuin enkelin, joka kutsui minua nimeltä, kysyen, miksikä niin ajatuksissani kävelin. Kyselijän sulonen ääni sulatti paikalla sydämeni ja hartaalla innolla rukoilin minä, että hän soisi mun ihailla muotonsa sulavaa kauneutta. Mutta turhaan. Vasta pitkällisen puheen perästä lupasi hän vihdoinki mun huomenna taas tulla hänen puheellensa. Arvattavasti en tätä tilaisuutta laimin lyönyt, ja tässä toisessa kanssapuheessamme tulim havaitsemaan, ettei mielensä ollut minua kohtaan nurja. Hän lupasi näyttäydä minulle, kun aika tulisi, ja vaati vaatimisen, että tyytyisin tähän, kosk'ei hän tärkeistä syistä voinut tätä nykyä vielä muulla tavalla osoittaa suosiotansa. Tätä hänen tahtoansa olenki noudattanut ja samoilla, kyllä kovilla ehdoilla pitkittänyt tavallisia kanssapuheitamme. Vasta noin pari viikkoa sitte, koska yksinäni taas lystäilin muutamassa kävelypuistossa, piiritti minut äkkiä 8 tuntemattomaksi puetettua herraa, jotka sanaakaan virkkamatta väkisen veivät minut komeihin vaunuihin, joilla ajoivat kaupunnin ulkopuolelle ja pysähtyivät kaunoisen lysti-linnan eteen, jossa tulim suurella kunnian osoituksella vastan otetuksi. Siellä saattivat minun salista saliin, jotka kaikki olivat toinen toistansa kauniimpia, ja, tämä kaikki tapahtui ihan hiljaa ja ääneti. Vihdoinki tulim muutamaan saliin, johon oli varustettu suuri, korea pöytä hekkumallisia ruokalaitoksia täynnä. Tämän nähdessäni huokailin ma itsekseni: "hyvä Jumala kuitenkin mitä ainakin merkitse tämä?"

Matti: Niinkös herra sitte säikähtyi?

Luulonen: Pelosta ja säikähdyksestä olin melkein menehtymässä.

Matti: Minä puolestani taas en siten voisi pelästyä pöytää, joka on hyviä ruokia täynnä.

Luulonen: Minä pelkästä pelosta en tiennyt, Matti! missä olin enkä mitä mun tehdä pitäisi.

Matti: Mitäkö tehdä pitäisi? minä olisin istunut pöytään enkä yhtäkään ruuan lajia säästänyt. — Vaan kuinkas teille muutoin sitte kävi?

Luulonen: Siinä samassa tuli huoneesen eräs neito niin kaunis ja ihana, ettei maailmassa hänen vertaistansa, istahtaen pöytään ja kädellensä viitaten minulle, että tekisin muka samate, — jonka siis teinki.

Matti: Se on uskottava. Siinähan oli nyt tarjonanne kaikki ne hyvät ja herkut, mitä ihminen tässä martaassa maailmassa toivoa voi.

Luulonen: Leppeästi kehotti hän minua syömään mutta rintaani ahdisti semmoinen hämmästys ja pelko, ett'en palaistakaan maistaa voinut.

Matti: Teidän puhettanne kuunnellessa, hyvä herra, onpi vähällä hulluksi tulla. Jos mun rintani ahdistuisi siitä, että minulle pehmoinen tuoli tarittaisi istuttavaksi ja että tyköni tuotaisi ruokaa, viinaa ja kauniita neitosia, silloin ei minulla olisi mieltä päässä eikä sydäntä rinnassani, ja minua todella saisi sanoa Vouhka Vauhkoseksi.

Luulonen: Heitä jo herjat ja kunnottomat puheesi Matti! ja anna mulle aikaa kertoa asia loppuun. Vähän aikaa ihan ääneti hiukan syötyänsä viittasi hän palvelijoilleen, että heidän tuli huoneesta ulota. Kun tämä käsky oli kuultu, alkoi hän ensin syvästi huokailla, josta viimeinki sanoiksi virkkoi näin: "hyvä herra, tarkoin kyllä tiedän ja tajuan, missä ajatuksenne ajelevat, ja minä olen ilmiin saanut, ketä te rakastatte. Mutta turhaa on rakastamisenne. Samoin toivoo teidän lemmittyenne turhaan saavansa nauttia rakkautenne hedelmiä; sillä hänellä on kilvottelija, jota on vaikea vastustella." — Pelosta vavisten kysyin minä, ken ja kussa tämä kilvottelija oli. Hän vastasi sen kyllä tietää saavani ja kuvaili sitä nyt tarkoilleen sekä hänen rikkautensa että suuren sukunsa ja ihanuutensa, kehoittaen minua kohteliaasti luopumaan sen rakkaudesta, jota mun mieleni halasi.

Tästä kehoituksesta huolimatta vastasin minä miehuullisesti: "korkea armonne! Vaikkapa mainittu lemmittyne kilvottelija kauneutensa ja lempeän luontonsa puolesta olisi vielä teidän vertainen, ei mikään muu tässä maailmassa kuin kuolema saa minua luopumaan näyttämättömästä ystävästäni". Tästä närkästyen nousi hän istuviltaan ja läksi pois, jättäen minut tuokioksi yksikseni juurikuin tarkemmin miettiäkseni hänen tekemää esitystäänsä. — Vähän ajan päästä tuli huoneesen vanha arvoisa vaimo, antaen minulle kättä, ja sanoi: "tilanne tosin säällittää minua; sillä arvattava on, että emäntäni, jota vasta puhuttelit ei suinkaan jätä sitä ylenkatsetta kostamatta, jolla häntä olette kohdelleet." — Minä puolestani vastasin, että se minua suuresti paheksuttaisi, jos jotenki olisin hänen emäntänsä mieltä loukannut, vaan ett'en ollenkaan arvannut, miten häntä kohtaan olisin ylenkatsetta osottanut. Turhaan olette niin viaton olevinanne, sillä emäntäni tuntee teidän järkevän mielenne liika hyvästi uskoakseen teidän ei ymmärtäneen hänen sanainsa tarkoitusta, nimittäin että se neito, jota hän niin suuresti ylisteli, ei ollut kukaan muu, kuin juuri hän itse. — Arvaa nyt ja mietiskele, Matti, mille mielin nämä sanat saattoivat minun.

Matti: Jos herra jättää asian mun mietittäväksi, arvaan ja mietin minä sen niin, että parasta on, jos annatte näyttämättömän lemmittyne olla näkymätönnä tuomiopäivään asti ja sitä vastaan mielihyvällä korjaatte ja syliinne sieppaatte sen kalliin ja arvokkaan saaliin, mikä teille toisaalta on tarjona.

Luulonen: Se on mahdotonta.

Matti: En kummempata ole kuullut! vaan kullakin on oma mielensä, niinpä herrallakin. Kuulkaas, isäntäni! Joku asettaa kalliin helmen eteenne pöydälle ja toisen, jota ette tunne, onko se minkään arvoinen, viskaa hän vesirapakoon, jättäen teidän valtaanne ottaa minkä heistä tahdotte. Kummanko niistä ottaisitte.

Luulonen: Senhän ainakin, joka pöydällä on.

Matti: Eikö hiidessä! sitä ei herra suinkaan tekisi, vaan te ennemmin kaivaisitte vesirapakossa, mitä minä ymmärrän, sillä — —

Luulonen: Tämä vertauksesi ei tähän ollenkaan sovellu.

Matti: Mielestäni ei niinkään juuri. Vaan koska herra niin suuresti rakastaa silmänsä näyttämättömiä, miksi ei herra rakastu Turkin keisarin tyttärehen?

Luulonen: Pidä suusi kiini ja anna mun kertoa asia loppuun. Ensi pelästyksestä päästyäni, miehistyi mieleni taas ja rohkeasti vastasin minä tuhat kertaa ennen kuolevani kuin näyttämättömän lemmittyni hylkäisin. Vanha vaimo, jota puhuttelin, sanoi suuresti säälivänsä mun itsepäisyyttäni ja koki kaikella tapaa saattaa minua paremmalle polulle, muistutellen yhdeltä puolen sitä onnea ja hekkumallisuutta, josta voisin osalliseksi tulla ja toisaalta taas emäntänsä vihaa, jota ei voi kuin minun vereni voisi sammuttaa. Mutta vastaukseni vakava oli, ettei minua itse piru saisi päätöksestäni. Tämän kovan sanan kuultuansa läksi hän pois, jättäen minut yksinäni saliin, jossa seisoin ja odottelin kuolemani karvasta tuomiota. Vihdoin ilmestyivät entiset 8 herraa, sitoivat huivin silmäini eteen ja veivät minut vaunuihin, niinkuin tullessakin. Minä luulin mestuu-paikalle vietäväni, vaan kun vaunuista pääsin ja havaitsin olevani ihko yksinäni, repäsin minä huivin silmiltäni, josta näin olevani kaiketta vaaratta samalla paikalla, josta olin vietyäni, ja koska aika oli juuri se, jona lemmittyni oli kutsunut minut puheillensa, menin minä sinne ja kerroin mitä mulle oli tapahtunut. Näyttämätöin ystäväni kuuli kauhistuksella kertomukseni ja kehotti minua pysyväsyyteen, taaten, etten sitä koskaan katuisi. Vaan ei nytkään ollut mulla sitä onnea, että olisin hänen silmiänsä ja niiden suloa loistetta saanut ihailla.

Matti: Ja herra rakastaa häntä yhä vielä yhtä suuresti?

Luulonen: Enemmän kuin konsana, sillä juuri tämä hänen erinomainen käytöksensä, joka montakin vihastuttaisi, tuottaa vaan uutta sytykettä rakkauteni tulelle. Kohta toivon kuitenkin pääseväni toivotusteni perille, sillä hän on luvannut tällä hetkellä tulla tänne minun puhuteltavaksi, kumminki sillä ehdolla, että silmänsä niinkuin ennenkin ovat peitetyt.

Matti: Ah, mikä armo ja laupeus hänen puolestansa! Ponnettoman pysyväsyytenne palkinnoksi, jossa vähällä olette menettäneet henkenne, suodaan teille se ääretöin armo, että saatte katsastaa häntä selästä päin. Kuulkaas herra, jos hän tulee tänne yksinänsä, täytyy hänen näyttää silmänsä, vaikka perhana olisi; sillä tässä asiassa on jotakin petosta, ja ell'ei herra uskalla reväistä peitettä hänen silmiltänsä, tekee Matti sen.

Luulonen: Joka sen uskaltaisi tehdä, sen kuolema perisi, vaikkapa hän olisi oma veljeni. Ei, kärsivällisyydellä tahdon minä malttaa mieltäni kunne aika tulee — vaan tuossa tule joku. Epäilemättä on se hän.

Matti: Hän on tosiaanki vartaloltaan sievä! Jos hän muun puolesta on yhtä soma, voisin vaikka itsekin rakastua häneen, niin kolkko ja kylmä kuin onkin luontoni.

Toinen kohta.

Luulonen. Matti. Näyttämätöin.

Näyttämätöin: Tähän asti en Teidän kanssanne hyvä herra ole muuta kuin etäältä ikkunasta haastanut, vaan nyt kun olen paremmin oppinut tuntemaan pysyväsyytenne, saatan jo sallia Teidän vapaammin lähestyä minua.

Luulonen: Se suosio, minkä ylenrakastettu neito tänään minulle osotatte, tuottaa riemun rintaani ja samalla vakauntuu toivoni, että Te uskollisuuteni kerranki palkitsette.

Näyttämätöin: Niinkuin olette nähneet, en koskaan ole lupauksistani luopunut. Olkaa vaan rakkaudessaanne pysyväinen, ja palkintonne tulee aikanaan olemaan sitä suurempi.

Luulonen: Teidän käskynne tahdon aina pitää pyhänä, ja kuinka suuri haluni onkin saada kerran niitä kasvoja nähdäkseni, jotka peitossakin ollen ovat sydämeni vanginneet, samoin kuin sitä suutakin, jonka huuilta soiva ääni on povessani sytyttänyt sammumattoman lemmen tulen, tahdon kuitenkin nurkumatta odottaa siksi, kunne armas neitoseni hyväksi näette suoda silmäni ihailla sitä kauneutta ja suloisuutta, jota en tähän asti muuta kuin aatoksissani ole aaveksinut, Ainoa! jota anoa rohkenen, on se, että soisitte mun kerran vaan sievää ja kaunoista kättänne suudella.

Näyttämätöin: Niin suurta vapautta en hyvä herra voi teille vielä tällä kertaa suoda.

Luulonen (polvillensa laskeutuen): Ah, armahin neito, elkää minua toki yli voimieni kiusatko, vaan sallikaa nöyrimmän mielenne noudattajan — — —

Matti: Elkää toki, Mamseli-kulta, olko noin armottoman kova, vaan muistelkaa sitä, että eihän herranikaan ole tunnotoin ja kylmä kuin kallion kivi; mutta — —

Näyttämätöin: Hyvä Jumala! kuka tässä haastelee? Minut on petetty.

Luulonen (nousten seisaallensa): Pidätkö suusi Matti! — Se on mun vanha palvelijani, jonka otin myötäni, vaan elkää armas neito sitä pelästykö, sillä hän on tolkutoin tolvana, jolla ei ole mieltä päässä enemmän kuin järjettömällä luontokappaleella, vaikka hänellä tosin on ihmisen naama.

Matti (hiljaa itsekseen): Pöllöpäisiä mitä ovat tämän kaupunnin asujamet! kun eivät sen paremmin tajua, kellä mieli päässä, kellä ei. Vai järjettömäksi luontokappaleeksi minut arvatahan! ha, ha, ha! en voi olla nauramatta, kun tuota ajattelen; sillä tarkempi-järkistä kuin minä ei liene monta miestä suinkaan tämän kadun varrella.

Luulonen: Sitä vastaan on hän arvon rehellinen, niin että hänen nojaansa voipi uskoa vaikka kaiken elonsa ja onnensa.

Matti: No, tuo nyt vähänki alkaa puheeksi taipua! mutta: "*mieletöin kuin luontokappale;*" hyi helsinki!

Näyttämätöin: Koska niin on, että hän on palvelijanne, ei asiasta tule lukua pitää, vaan rakkautemme nimeen pyydän ja anelen, ett'ette enää minulta vaadi vasta anomaanne lemмен osoitusta, jota ujon ja kainon luontoni suhteen ynnä muistakin syistä en vielä voi sallia. Kohta toivon kuitenkin saattavani tehdä sen ja kukaties voitte vielä tänäpäivänä tulla toivotustenne perille.

Luulonen: Ah, mikä suloinen sanoma! Vaatimuksenne tahdon tarkasti täyttää enkä koskaan liika aikasin pyytää mitään lemмен osotusta, sillä kuta rakkaampi, armas neitoseni, minulle olette, sitä mieluummin noudatan minä mieltänne, vaikka vaatimuksenne tuntuisivatkin kuinka kovalta.

Näyttämätöin: Suuresta kuuliaisuudestanne olen ylen kiitollinen ja siitä havaitsen parhaite, että rakkautenne minua kohtaan on totinen. Tosin saatatte mielessäanne ajatella: miksikä semmoista kosijata kohtaan, jonka uskollisuudesta on niin selvät todistukset, tarvitsee olla niin kova, ja mitäs lähtee siitä, että suostumuksen täyttäminen lykätään vastaiseksi, kuin asiasta kerran on sovittu? Vaan kuta työläämpi tie on kulettavana, sitä iloisempi on perille pääsy, niinkuin emme kesäenkään ihanuutta voisi täydeksi arvossa pitää, ellei talvea ollenkaan olisi. Samoin ei ne hedelmät, jotka maasta löydämme, ole sen makuisia kuin ne, jotka suurella vaivalla itse puusta poimemme. — Vaan käykäämme tuonne toiseen käytävään, niin saamme asiasta pitemmin keskustella!

Luulonen: Odota sinä Matti tässä, kunnekka palajan!

(Lähtee pois).

Kolmas kohta.

Matti (yksinään).

Siinä on hän oikeassa kun sanoo että maasta korjatut hedelmät eivät ole sinnepäinkään niin makeita kuin ne, mitkä vaivalla itse puusta poimemme, sen olen itsekin havainnut. Näiden rakastuneiden käytöksestä näkyy selvälleen, että heille heidän hää-iltansa on paljoa enemmän iloa tuottava kuin minulle ja Annalle. Meidän tuttavuutemme syntyi liika pikaisesti ja Anna hupakko oli liika karkäs sieppaamaan kihla-kalut kädestäni. Minä rakastan häntä, se on tosi; vaan mun rakkauteni ei ole sinnepäinkään semmoinen kuin herrani Luulosen; sillä jos Annani tänään taikka huomenna kuolisi, en minä siitä syystä suinkaan hirttäytyisi. Vaan mikä tähän kylmäkiskoisuuteeni voipi olla syynä muu, joll'ei se, että minä hänen rakkauteensa pääsin ihan kaiketta vaivatta. Sillä niinpian kuin kerran vaan häneltä kysäsin: "tahdotko tulla mun vaimokseni?" vastasi hän heti: "tahdon toki." Kuin häneltä suuta pyysin, olivat hänen huulensa kohta tarjona, ja kuin sanoin "tuleppas syliini", lensi hän samassa siihen, ja hänen myöntöväisyytensä juuri, se pilaakin koko asian. Jos hän yhä edespäin käytäksen samalla lailla, tulee rakkauteni luultavasti kylmenemään aina enemmin, sillä — — — vaan tuossa tulee hän nyt, kas kuinka hän mielistelee ja kiekaileksen!

Neljäs kohta.

Matti. Anna.

Anna: Oletko siellä armas Mattiseni?

Matti: Täällä häntä olen, tuleppa ja suihkaa suuta. (Hiljaa itsekseen): Saas nähdä, eikö hän tuossa paikassa työnnä suutaan tarjoksi!

(Anna tahtoo suudella häntä).

Matti (Kääntäen päänsä pois): Mieleni olikin sanoa: painu mun syliini!

Anna: Kun et muuta vaatine, niin mielelleen! — —

Matti (Hiljaa): Mene sen hitolle hyväsydäminen hupsu! Kuules Anna! meidän ei erinäisistä syistä käykään häitä pitää tänä talvena vielä.

Anna: Eikö tänä talvena vielä?

Matti: Niinpä niin! ja kukaties ei tulevanakaan keväänä.

Anna: Eikö tulevanakaan keväänä?

Matti: Eikä kentiesi tulevanakaan kesänä.

Anna: Ei tulevanakaan kesänä!

Matti: Kukapaties ei syksylläkään vielä?

Anna (Itkien): Ei syksylläkään vielä? vaan mistä syystä?

Matti (Jätkytellen häntä): Mistä syystä? Siitä, että itse olet siihen syynä.

Anna: Olenko minä siihen syynä, että häämme lykätään vastaiseksi?

Matti: Sitä en juuri sano, vaan vastaiseksi ne jäävät

Anna: No mistäpä syystä?

Matti: Nyt hän on ymmärtämätöin olevinansa. Mistäkö syystä? Siitä syystä, että kuta työläämpi tie kullakin on kulettavana, sitä iloisempi on perille pääsy.

Anna: Mitä sillä tarkoitat?

Matti: Sillä tarkoitan sitä, että ellei talvea ollenkaan olisi, niin emme kesäenkään ihanuutta täydeksi arvossa pitäisi.

Anna: Talvihan meillä nyt on.

Matti: Kyllähän nyt talvi on. (Hiljaa): Oletko pöllöpäisempää nähnyt?

Anna: Mitä tähtää tämä loruaaminen?

Matti: Se tähtää suorilla suomen sanoilla sitä, että ne hedelmät, jotka puusta löydämme, eivät likimainkaan maista niin hyvälle kuin ne, jotka suurella vaivalla maasta poimemme.

Anna: Puhu selkeämmin, muuten ei sinua juutaskaan ymmärrä.

Matti: Jos sanoistani tahdot selkeän selityksen, tähtää se mitä sanoin, että "ell'ei talvea ollenkaan olisi, emme kesäenkään ihanuutta täydeksi arvossa pitäisi", suoralla suomen kielellä sitä, että sinä olet mielettöin hupelo, josta ei ole mihinkään.

Anna: Vai mielettöin hupelo? Mitäs pahaa olen tehnyt, että sillätavoin kohtelet minua? Ah! tuosta en paljoa pitäisi, ellen niin suuresti olisi sinua rakastanut.

Matti: Siinäpä se onkin koko onnettomuus, että minuun olet niin liiallisesti rakastunut.

Anna: Vai onnettomuus!

Matti: Niinpä saakeli soikoon: siinä on koko onnettomuus; hitonko tähden et jonkun aikaa pysynyt näyttämätönnä?

Anna: Nyt olet varmaankin tullut tykkönään hulluksi.

Matti: Nyt en suinkaan ole hullu, vaan tätä ennen olen ma hulluna ollut. Kuules Anna! kun ensi kertaa pyysin sinua puheilleni, etkös heti suostunut siihen.

Anna: Suostuin kyllä.

Matti: Koska sinulta kysyin: tahdotko tulla minulle? etkös heti vastannut: tahdon.

Anna: Sitä en niin tarkoilleen muista.

Matti: Minäpä muistan sen. — Olitko näkyväinen vai näyttämätöin, kuin ensin kävin sinua kosioimassa?

Anna: Mitä hulluutta puhut sinä nyt? Olenko koskaan ollut näkymätöinnä?

Matti: Sepä se tekeekin koko onnettomuuden; hyvästi lapsukaiseni; vie terveisiä äidillesi!

Anna: Maltas petturi! te'e siitä ensinnä minulle selvä, mikä sinun on saattanut hylkäämän minut?

Matti: Ei mikään muu kuin selvä ja mieltävä järkeni.

Anna: Kuinka, kehoittaako järkemme meitä hylkäämään niitä, jotka rakastavat meitä, ja neuvooko järki aviolupaustamme purkamaan?

Matti: Sinä olet lapsellinen hupelo, Anna, etkä tiedä mitä järki onkaan; sillä jos sen olisit tiennyt, niin et olisi ollut tietämätöin siinä, mitä järkeen kuuluu, nimittäin, että kuta työläämpi tie on kulettavana, sitä iloisampi on perille pääsy, ja olisit ymmärtänyt, ettemme talvenkaan ihanuutta voisi täydeksi arvossa pitää, ellei kesää ollenkaan olisi, samoin kuin senkin, että on paljoa parempi kavuta korkeaan puuhun kuin madella alhaalla maassa.

Anna: Tuota ei mun järkeni käsitä.

Matti: Sen uskon ma kyllä! Siinäpä se onkin koko onnettomuutemme alku, että sinulla, Anna, on semmonen kanan ymmärrys ja järki. Jos olisit käyttänyt sillätapaa kuin mun herrani lemmitty, olisi minun rakkauteni ollut yhtä kiihkeä kuin hänenkin.

Anna: Kuinkas hän sitte käytäksen?

Matti: Ensi viikolla ei mun herrani saanut muuta kuin loitolta puhutella häntä, toisella katsastaa häntä selän takaa ja kolmannella viikolla edestäpäin, vaan kaiken aikaa olivat hänen silmänsä peitossa, eikä ole mun herralleni pysyväsyytensä palkinnoksi vielä suotu suudella edes hänen kättänsäkään. Se on toista kuin: tahdotkos ottaa minut? — Tahdon! Sillä siten ei kosi muut kuin järjettömät luontokappaleet, ja siitä syntyvä avioliitto ei koskaan voi olla onnellinen. Ei, rakkauden pitää kasvaa ja kiihtyä vähitellen ja verkalleen, niin kestää se pitemmältä. Se puu, jonka poimemme hedelmistä — ei, sanoakseni piti: se poime, joka hedelmöipi puissa — — — ei, — nyt ei mieleeni juohdu oikeat sanaiset taas, vaan sanalla sanoen, Anna, aivotusta avioliitostamme ei tule mitään, sillä minun pitää saada semmoinen neito, johon voin rakastua yhtä suuresti kuin mun herrani näyttämättömään morsiamensa.

Anna: Jos ei muu esteenä ole, tahdon mielelläni olla näyttämätönnä vaikka kokonaisen kuukauden.

Matti: Ei siitä enää tule apua, jos olisit näyttämätönnä vaikkapa satakin vuotta, sillä nyt tiedän sen kerran, ett'et sinä sitä tee muuta kuin mielitelläksesi minua. Hyvästi Annaseni; vie terveisiä äidillesi!

Viides kohtaus.

Anna. Saara.

Anna: Voi poloinen päiviäni! kun niin tuli uskollisuuteni pahoin palkituksi.

Saara: Kas yksinäisikö tällä oleskelet Annaseni. Oletkos äskettäin tavannut sulhastasi?

Anna: Harmikseni kyllä tulin häntä puhutelleeksi.

Saara: Mitäpä nyt?

Anna: Ah, Saara kulta! sydämmeni on surusta ja suutuksesta pakahtua, kuin muistelen sitä, miten hän kohteli minua.

Saara: Mitenkä niin? kerro asia minulle!

Anna: Hän ei sanonut voivansa rakastaa minua siitä syystä, että niin vähällä olin mieltynyt häneen. Herransa esimerkkiä noudatellen tahtoo hän kosia Espanialaisten tavalla.

Saara: Kuinkas sitten Espanialaisten kosoiminen käypi?

Anna: Hänen lemmittynsä pitäisi kuulen ma olla kova ja ynseä häntä vastaan, alati pitää muotonsa peitossa eikä näyttää silmiänsä ennenkuin hää-iltana viimeinkin.

Saara: Miksi vaatii hän semmoista hulluutta?

Anna: Hän sanoo semmoisen käytöksen perustavan kestäväisen ja kiihkeän rakkauden, johon hänellä on todistuksena herransa esimerkki. Ah, onnetoin mikä olen! hänelle pitää mun kosta saada vaikka henkeni siihen menisi.

Saara: Elä ystäväiseni ole milläsikään; kyllä minä tiedän kaiken tämän kosta hänelle, ja polvillaan

pitää hänen vielä rikostaan anteeksi anoa.

Anna: Milläpä keinoin voit sen aikaan saada?

Saara: Tule kanssani kotiin, niin saamme asiata aprikoida.

TOINEN NÄYTÖS.

Ensi kohtaous.

Matti. Näyttämätöin.

Matti: Nyt tulee mun ajaa asiani peräti toisella tapaa kuin tähän asti ja seurata herrani esimerkkiä, tullakseni siitä lystistä osalliseksi, mikä ainakin on kesyttömän metsäriistan pyytämisestä, Tämä puistokäytävä on oleva mun metsästysmaani. Tosin liikkuu täällä toisinaan kesympiäkin eläimiä, vaan niistä en ole minä ollakseni; mutta mikä Annan tavalla lähestyy ja seuraa minua, sitä pakene minä, ja mikä taas minua pelkää ja pakenee, sitä pyydän mä tavoitella. Niinpä parasta lienee, kun loittonen etemmä käytäviin, siellä ainakin tavannen ma jotakin. Vaan maltas, tuossahan juuri tuleekin muuan nainen, jonka on peitossa silmät. Ah, kuinka sydämeni sykähti ja sykkää vieläkin, sillä hän on näöltänsä kesytöin ja arka, kuin on kärppä kivikossa. — Niinkö kaunis neitoseni, ihko yksiksenne täällä kävelette?

Näyttämätöin: Minä rakastan yksinäisyyttä, arvoisa herra!

Matti: Yksinäisyyttä rakastavainen olen minäkin, kaunis neito! mutta kieltää en voi, että tavatessani jonkun näöltään niin sulon ja ihanaisen kuin teidät kaunis neitoseni, mieleni tekee päästä hänen tuttavaksi.

Näyttämätöin: Mitenkä voitte sillä tapaa puhua siitä, mitä ette milloinkaan ole nähneet?

Matti: Se on tosi kyllä, ett'en teidän muotoanne ole nähnyt, mutta teidän läsnä-olonne polttavainen helle on sytyttänyt sydämeni ja saattanut koko sisukseni niin rajusti leimuavaan tuleen, ett'ei sitä sammuttaa voi kaikki Saimaan aallot, tuskin kyllä koko Suomenlahti, joka kuitenkin — — — sanalla sanoen: niin totta kun tässä seison, ei teitä kauniimpaa neitoista ole koko maailmassa. Se on kerrassa puhuttu.

Näyttämätöin: Mitä muotoni sekä vartaloni muodostumiseen tulee, on syytä ollakseni siihen tyytyväinen, mitä mulle Luoja on sallinut.

Matti: Kaikkein kaunihin Näyttämättömyytenne! mitä hyvää on tästä kauneudesta, kun se ainian pidetään peitossa? Suokaa rakastuneen armastelijanne ja nöyrimmän palvelijanne nähdä edes vilaukselta teidän muotonne auringon kaltaista loistetta.

Näyttämätöin: Anomuksenne on liian rohkea, varsinkin näin ensi kertaa toistensa puheella ollen, ja loukkaa kunki siveän neitosen korvia.

Matti: Suokaa, kaikkein kaunihin Näyttämättömyytenne, tämä mun rohkeuteni anteeksi; vaan eikö ylenrakastunut palvelijanne saisi vaivansa lievekkeeksi suudella teidän lumivalkoista kättänne?

Näyttämätöin: No, en kummempaa ole elämässäni kuullut! Kuinka rohkenette semmoisia vaatiakaan. Ennen toden totta kuolisin, kuin vennon vieraalle herralle sallisin jotakin semmoista. — Joka niin isosta suosiosta mieli osalliseksi tulla, sen tulee armahallensa tehdä pitempää palvelusta, rakastuneen rintansa ahdistusta kotvemmin haikeasti huokailla ja tämän kärsivällisyytensä kautta ansaita semmoisen palkinnon.

Matti: Eikö minun edes suoda teidän kättänne hui'entavaa valkeutta ihailia?

Näyttämätöin: Ei sitäkään.

Matti: Ettekö siis millään tavalla tahdo minulle osoittaa suosiotanne?

Näyttämätöin: Sallikaa, hyvä herra, että eroan teistä, neidollinen kainouteni ei suvaitse mun pitemmältä puhella teidän kanssanne.

Matti (polvillansa itkien): Ah taivaallinen enkelitär, armahtakaa toki onnetointa armastajanne elkkääkö jättäkö häntä toivottomuuteen; vaan lohduttakaa häntä jollakin.

Näyttämätöin: Milläs voisinkaan lohduttaa teitä, josko hyvin tekisikin mieleni?

Matti: Ei mikään ole sen helpompi. Siihen ei vaadita muuta, kuin vaan avaatte suloiset mesi-huulenne virkkaaksenne minulle lohdullisen sanan.

Näyttämätöin: Minkäs sanaisen te sitte minulta kuulla tahtoisitte?

Matti: Ainoastaan sen, että kutsutte minua ainoaksi armaaksenne taikka sanotte näin: elä sureksi, silmäteräni sorea, kohta kyllä tahdon ma rakkautesi palkita.

Näyttämätöin: Hyvä isä, mikä hirmuinen puhe! koko ruumiini vapisee eikä paljosta puutu, ett'en pelosta pyörryksiin käy. Ah, olisko toki neitsyeni saapuvilla, että hän minut saattaisi täältä pois.

Matti: Kovasydämminen Sulotar! Eikö teitä edes omatuntonne estä murhaamasta syytöntä ihmistä, joka päälle päätteeksi rakastaa ja ylistelee teitä niinkuin jumalatarta.

Näyttämätöin: Minä en suinkaan tahdo olla teidän enkä kenenkään kuolemaan syytä.

Matti: Onkos tahtonne siis, että minä eloon jään?

Näyttämätöin: Eloon-jäämiseenne ei ole minun mutta teidän omassa vallassanne.

Matti (paljastaen miekkansa ja kääntäen sitä rintaansa kohden). Niinpä todistakoon tämä miekka ja sen vuodattama veri mun rakkauteni teihin ja tietäkää, että teissä on mun kuolemani syy!

Näyttämätöin: Malttakaa, hyvä herra, tahtoni ja kova käskyni on, että te aina eteenpäin elätte. Nouskaa seisolle elkkääkö epätoivoon vaipuko. Koska uskollisuutemme olen varmemmista merkistä tuntemaan tullut, olen minä kukaties teille joitakuita pienempiä lemmen ja suosion osoituksia suopa. Tällä kertaa en teille muuta luvata voi enkä uskalla, kuin että tunnin päästä löydätte minun tämän kartanon ikkunassa. Hyvästi siksi.

Toinen kohtaus.

Matti (yksinään).

Kas, sehän on tykkönään toista, kuin Annani jokapäivänen rakkaus, nyt sen vasta tunnen ja tajuanki, mitä rakkaus on. Kuitenki lienee parasta kun tämän rakkauteni pidän herraltani salassa, muuten voipi hän minulta hämmentää koko asian, sillä sulompaa olentoa ei ole koko maailmassa. Ah, mielestäni ei milloinkaan mene hänen verevät kasvonsa, punertavat huulensa, sirkeät sinisilmänsä ja vahtovalkoiset kätensä. Vaan mitäpä loruunkaan tässä? Enhän ole näitä kaikkia vielä nähnytkään, vaan mielessäni aavistelen; että kohta tulen ne tuntemaan, sillä niinpian kuin hän sanoi, ettei hänen neidollinen kainoutensa suvainnut hänen näyttää minulle kättänsä, oli mielestäni juuri kuin olisin hänen sorean vartalonsa jo nähnyt päästä kantapäihin asti. Nämä hänen sanansa: "Kuinka rohkenette semmoista vaatiakaan, herrani?" todistavat kyllin ett'ei niin jalomielistä neitoa ole muualla koko maailmassa. Ah, jos kuitenkin tämä tiima saisi kuluneeksi. Sitä odottaessani on parasta kun valmistaudun jollakin sopivaisella tavalla huvittamaan häntä ikkunansa alla.

Kolmas kohtaus.

Näyttämätöin (silmepeitotta). Luulonen.

Näyttämätöin: "Niinkö herra pelolla pakenee yksinäistä aseetointa neitoa?"

Luulonen: Voipiko sitä sanoa aseettomaksi, jolle Luoja on sallinut semmoisen kauneuden?

Näyttämätöin: Kun mielestänne olen niin kaunis, miksikä siis ylenkatseella käännytte minusta pois?

Luulonen: Juuri siksi, että olette niin kaunis, pakenen minä teitä, ett'ei muotonne hohtava loiste hui'aisko mun silmäni ja mun sydäntäni vieroittako siitä, kehen se kerran on sidottu.

Näyttämätöin: Silmäinne huikenemisesta ei, herraseni, pelkoa liene, koska pahansuopa taikuri, mikä lieneekin, niin on so'aissut mielenne, että ylenkatseella hylkääte sen, joka omasta mielestänne on kaunis ja jonka rakkauden samoin kuin varallisuuden ja rikkauden tiedätte todelliseksi, jota vastaan rakastutte toiseen ihan vennon vieraasen, jonka olostä ja elostä ette tiedä vähääkään ja jonka luuleteltu kauneuskin on vallan epäiltävä, kosk'ei hän tohdi ja uskalla teille silmiäänkään näyttää. — Vaan mitäpä tässä puhelenkaan, itse olen ma yhtä sokea ja mieletön, kun niin ylenpalttisesti rakastan sitä, joka vihaa

ja ylenkatsoo minua.

Luulonen: Ah armas neito, elkää toki semmoisia uskoko minusta. Minä en suinkaan minkään puolesta vihaa teitä; päin vastoin on itselläni tuskin voimaa ollut voittaa ja vastustaa sitä kiusausta, johon ihmeellinen ihanuutenne saattaa minun. Olkaa, kaunis neitoseni, siitä vakuutettu, ett'ei ketään ole koko maailmassa, jota suuremmassa arvossa pitäisin, kuin teitä, samoin kuin ei myöskään ketään koko maan piirillä, jota enemmän rakastaisin ja hellemin lempisin kuin teitä, ell'ei sydämeni olisi jo edeltäpäin toiseen sidottu.

Näyttämätöin: Herra aikoo siis vakaasti aina edespäin pysyä rakkaudessaan näyttämättömään lemmittyynsä?

Luulonen: Ei muu mikään kuin kuolema voi minua eroittaa hänestä, samoin kuin ei myöskään muu kuin kuolema voi vähentää sitä kunnioitusta ja kiitollisuutta, minkä aina olen teille osottava. Siitä olen valmis antamaan minkälaisia todistuksia suinkin tahdotte, kun vaan ette vaadi minua luopumaan hänestä, johon sydämeni on sidottu.

Näyttämätöin: Niinpä, hyvä herra, en pitemmältä tahdo kiusata teitä. Pyydän ainoastansa pienoisen lahjan, jonka olen ijäti säilyttävä muistoksenne.

Luulonen: Ei niin kallista kalua ole, jota en mielelläni antaisi teille.

Näyttämätöin: "Mitään kallista en vaadikkaan, pyydän ainoasti, että annatte minulle sen sormuksen, joka on sormessanne."

Luulonen: Se olisi kovin halpanen lahjaksi teille. Minulla on toinen paljoa kauniimpi, pyydän nöyrimmästi että teette minulle sen kunnian ja muistokseni pidätte sen.

Näyttämätöin: Kallisarvoista lahjaa ei mieleni te'e. Kas tässä, tämän minun sormukseni annan minä puolestani vaihoksiin teille, enkä vaadi muuta, kuin että mun muistokseni kannatte sitä sormessanne.

Luulonen: Ah, varsin mielelläni; mutta tämä mun sormukseni — — —

Näyttämätöin: Ettehän ainakaan, hyvä herra, voine pitemmältä epäillä niin vähäistä lahjaa antaissanne, varsinkin kun vasta ikään puhuitte siitä, kuinka minua suuresti arvoitatte.

Luulonen: Ah, ennemmin kannan minä minkä onnettomuuden tahtonsa kuin sen, että minuun vihastuisitte, jonka vuoksi en myöskään teidän anomustanne kieltää voi, vaikka tosin tämä mun sormukseni on minulle kalliimpi kuin kaikki muu omaisuuteni yhteensä.

(He vaihtavat sormuksia).

Näyttämätöin: Nyt eroan minä mielihyvällä teistä. Tosin olette minua kohtaan olleet kova ja ylenkatsooneet kauneuteni, vaan koenmahan unhottaa sen, jos suinkin mahdollista on. —

Luulonen: Teille kun on armas neito, sallittu yhtä järkevä mieli, kuin loistava kauneuskin, arvaatte sen hyvin, ett'ei tähän mun käytökseeni ole synnä muu kuin rakkauteni pysyväisyys.

Näyttämätöin: En mitään uskoisi ma ennemmin. Niinpä jääkää hyvästi, arvoisa herra! Eläkää onnellisena sen yhteydessä, jota niin hellästi rakastatte, se on sydämellinen toivotukseni.

Neljäs kohtaus.

Luulonen (yksinään).

Pääni on kuin pyörriksissä, enkä tarkoin tajua, teinkö mä hyvästi vai pahasti. Kuitenkin jos oikein aprikoin ja ajattelen, oli se vähän tuhmasti tehty, että toiselle lahjotin sen, minkä armaaltani olin rakkauden merkiksi saanut. Vaan kuinka olisin niin vähäistä anomusta voinut kieltää maailman hempiämmältä neitoselta, jota kylmäkiskoisuudellani olin vihastuttanut, vaan tällä lahjallani sain sovitetuksi. Taisinko mitään kieltää siitä, jonka itse olin käskenyt pyytämään, mitä suinkin mielensä tekisi? Ei mitenkään! Ja kuitenkin, kuinka taisin minä oman lemmittyyni lahjasta sillä tavoin luopua? Eikö minun olisi pitänyt ilmoittaa kuinka kallis tämä oli minulle? Voinko ma näin tehtyäni edes näyttäydäkkään morsiamelleni? Voi poloinen poika! minkä olenkaan tehnyt onnetoin! — Mutta voisihan minä sanoa, että se on kateessa eli varastettu taikka että se väkisellä on minulta ryöstetty, jonka viimeisen voinikin valalla vahvistaa, sillä kukapa semmoista anomusta kieltää taisi. Vaan jos tässä olisi jotakin viekkautta ja hän ei muun vuoksi olisi sitä tehnyt kuin eroittaaksensa minua mun armaastani; sillä miksi olisi hän juuri pyytänyt sitä sormusta, ell'ei hän jotenkin olisi tiennyt mistä se oli minulle tullut? Hyvä isä! varmaanki olen petetty. Ei muuta, vaan juoksen hänen perästänsä, koen rukouksilla, kyöneleillä saattaa häntä antamaan sitä takasin, ja ell'ei rukoustaminen auta, täyty minun

— — —
(Hän lähtee ulos puolipyörriksissä).

Viides kohtaous.

Matti. Sitten Näyttämätöin.

Matti (viulu kädessä) Sanotaan runoniekkein saaneen runotaidon jo syntyessään, vaan se on valhetta; sillä minä olen monestikin tätä ennen yrittänyt runon tekoon, vaan ei koskaan ole se työ minulta syntynyt. Sitä vastaan nyt rakastuttuani löydän mä loppuvasteita ja runollisia sananpulskauksia läämältä, niin että voisin runontekoon ruveta kilpaa minkä mainion runoilijan kanssa hyvänsä; nytkin olen, sitte kun näyttämättömäni luota läksin, varsin vähällä vaivalla laatinut melkoisen joukon värssyjä ja ne sovittanut nuotille, pitääkseni laulelman lemmittyni ikkunan alla. Sitä varten otinki tämän viulun kanssani, kaunistakseni sen avulla ääntäni. Tosin en ole varsin taitava soitanto-taidossa, mutta ääneni ja sanain runollisuus on täyttävä sen, mikä tämän puolesta puuttuu. Niinpä on ensinki viuluni kielet viriteltävät ja sitte lähden mä lemmittyni ikkunan alle asettumaan. — Pling plang, pling plang. Voi poloinen päiviäni! tuossa katkesi vintti. (Hän koskettelee viulunsa kieliä ja hyräilee sitä tehden lauluansa). Käypi näinki. Nähtävästi on maailmassa paljonki, jota ei tarvis ollenkaan vaadi, vaan jota paitsi tulee hyvästi aikaan; niinpä on sekin puhe pelkkää lorua, kun sanotaan ett'ei vintittä käy soittaminen. Kuulehan vaan, kuinka tätä vintitöntä viulua käypi hyvästi soittaminen. (Koskettelee viulunsa kieliä ja laulaa hyräilee taas). En perhanaksi ole koskaan soitellut sen paremmin. Rakkaus synnyttää, luulen ma, soittomiehiä niinkuin runoilijoitakin; sillä minulta alkaa vähitellen soitanto käydä yhtähyvin kuin laulantokin. Ah! miten näyttämättömäni on ihastuva kuunnelleksaan, kuinka ma yht'aikaa laulan ja soittelen. Niinpä lähenen nyt lemmittyni ikkunata.

(Hän laulaa ja soittele).

Sä kauneuden alku-juuri!
SINUUN ON RAKKAUTENI SUURI,
Suo orjallesi armoa,
Tai rakkaudesta kuolen ma,
Sen voin ma vanhoa.

Nyt oon ma kahlehisssa.
Ja vallan kestävisssä,
Sen voin ma vahvistaa,
Ja sit'ei kukaan valheeks saa.

Sun muotos huikasevainen hohde
On nyt mun elämäni johde.
Sulle ihanainen iileskatti
Toivoo onnea siis Matti.

Sen totuudella toivottaa
Ja syömmestänsä soiottaa
Sulle ihanainen iileskatti
Sun armahasi Matti.

Kuudes kohtaous.

Näyttämätöin. Matti.

Näyttämätöin (ikkunassaan): Kiitoksia laulelmastanne! Hupaista olisi värssyistänne saada kirjoitettu kopia.

Matti: Kaikkein kaunihin Näyttämättömyys, minulle osotatte erinomaisen kunnian sillä, että haluatte kopian siitä mitä aivoissani olen ajatellut.

Näyttämätöin: Kuinka, — oliko laulamanne runo teidän itsenne tekemä? Toden totta, teille on Luoja sallinut erinomaiset hengen lahjat ja avut.

Matti: Luonnostaan ei nämä mun henkeni lahjat ole niin suuret ja etevät, että niiden avulla voisi jotakin merkillisempää juuri aikaan saada, mutta minä olen niitä viljellyt ja taivutellut ylen taitavan opettajan johdolla.

Näyttämätöin: Kukas teidät sitte runotaitoon opetti.

Matti: Sen on rakkaus tehnyt. Minulta ei runonteko ole koskaan syntynyt ennenkuin tulin tuttavaksi rakkauden kanssa, vaan siitä päivin kun tämä tapahtui, heräsi äkkiä laulun into mun mielessäni ja nyt juoksee minulta virren teko virtanaan.

Näyttämätöin: Kuka opettajanne lieneekin ollut, on selkosen selvä, että teillä on runoilijan kalliit avut.

Matti: Minun ei sovi kiittää itseäni eikä omaa teostani, vaan kyllä vasta laulamassani virressä on paikka paikoin onnistuneitakin kohtia ja somia sanan mutkia.

Näyttämätöin: Niinpä kyllä; varsinki laulun viimeisessä värssyssä, jota pyytäisin teitä laulamaan uudelleen, sillä siinä on jotakin, jota en oikein tajua.

Matti: Varsin mielelläni.

(Hän soittaa ja laulelee).

Sen totuudella toivottaa
Ja syömestänsä soiottaa — — —

Näyttämätöin: Malttakaas, hyvä herra, vähän. Minä en oikein ymmärrä, mitä sana *soiottaa* merkitsee.

Matti: Se ei suorasanasessa kielessä merkitse paljon mitään; mutta runossa on sillä sanalla suuri arvonsa.

Näyttämätöin: Mitäs se sitte merkitsee runossa?

Matti: Se niinkuin moni muukin sana ei yksikseen merkitse mitään; vaan kun sen edellä on käynyt semmoinen sana kuin *toivottaa*, on sillä siihen nähden paljonki merkitystä, sillä sen kautta tulee rivin päätteet värssyssä vastaamaan toinen toistansa. Ellei senlaisia sanoja olisi, niin vähintäänki kolme neljättä osaa maailman runoilijoista olisi tykköneen hukassa.

Näyttämätöin: Saattaapa sitä olla. Tottahan herra muutoin muistaa lupauksensa ja värsyistään toimittaa minulle kopian.

Matti: Sen te'en mä ilolla: vaan ah! ylen ihana näyttämättömyys! enkö jo saa siinä toivossa olla, että kohta suotte mun ihailta sulon muotonne auringon kaltaista loistetta?

Näyttämätöin: Muuta en tällä kertaa luvata voi, kuin että parin tunnin päästä tuolla käytävässä taaskin tapaatte minun.

Matti: Ettekö tällä kertaa soisi mun vähän pitemmältä keskustella kanssanne? Kun ette pahaksi panne, niin kapuan täältä ylös ikkunaanne.

Näyttämätöin: Hyvä Jumala! mitä uskallatte vaatia! Ennen toki kuolisin, kuin semmoiseen suostuisin. Heittäkää, hyvä herra, senkaltaiset vaatimukset. Nyt on aikainen vielä pyytää semmoisia; vaan olkaa vakuutettu, ett'ette tyhjään tarvitse rukoilla minua, konsa aika on, vaan että uskollisuutenne olen runsaasti palkitseva. — Hyvästi arvoisa herra! Elkkää tällä kertaa vaatiko sen enempästä.

(Sulkee ikkunansa).

Matti: Ah, rakkaudesta olen haleta, ell'en tulevan kerran yhteen tultuamme saa hänen sulo-silmiänsä nähdä, tulee minulle kuolema.

KOLMAS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Matti. Näyttämätöin.

Matti: Ah, miten nämä kaksi tuntia ovat olleet Hiiden ikäviä! Ja päälliseksi havaitsen, ett'ei ne vielä kukaan ole ohitse, koska ei armastani vielä kukaan näy. Ah, te puut mun ympärilläni! te kaali-maat! te turve-istuimet! te viheriäiset ruohot ja paju-pensaat, sanokaas mulle, jos onneni aurinko kohtakin koittava on! Vaan mitäs, te pöilö-päät ette vastaa mitäkään! Ah, te taivaan pilvet! te humisevat tuulet!

saattakaa mun syvät huokaukseni sille — — — Vaan tuossa näenmä jonkun tulevan. Eiköhän liene juuri hän? On totta? niinpä ole huoletta Matti! Sinä olet voitolla.

Näyttämätöin: Onko nämä kaksi tuntia olleet teistä pitkiä?

Matti: Ompa, saakeli soikoon, kaunis impi taivahinen! sillä niin juuttaan ikävää aikaa en perhanaksi ole vielä eläessäni elänyt.

Näyttämätöin: Kuinkas herraseni taidatte mun kuulteni käyttää niin törkeitä lauseita?

Matti: Suokaa anteeksi, armas neitoseni, aikomukseni oli sanoa: näitä kahta tuntia ei *tame tunnor tuusan* ole nälkävuodetkaan pitempiä. Niistä en millään mahdin ollut loppua saada. Nyt otin viimeinkin tämän viuluni ja koetin suurta huoltani haihduttaakseni runon tekoon ruveta; vaan turhaa oli kaikki, sillä teidän kuvanne, kaunis päivänkakkaraiseni, oli alati silmissäni ja häiritsi mun ajatukseni.

Näyttämätöin: Ah, arvoisa herra, sana päivänkakkarainen on mielestäni ruma vertaukseksi ja soipi korviini pahasti. Vaan kuinkas olikaan; lupasiitehan te minulle kopian laulamastanne virrestä.

Matti: Se on muassani ja tässä saan sen jättää teidän maitovalkoisiin käsiinne.

Näyttämätöin: Kiitän nöyrimmästi.

Matti: Ettekö jo, sulo sydämmeni ruusu, paljastaisi ihanaista, lemmen hohtavaa muotoanne ja sillä lohduttaisi mun synkeätä, surun-alaista sydäntäni?

Näyttämätöin: Semmoinen suosio mun puolestani olisi vielä, hyvä herra, liika aikainen.

Matti: Enkö sitte saisi paljaaltaan nähdä teidän sievää sametti-pehmoista kättänne?

Näyttämätöin: Pilkallako kunnialliselta neidolta semmoisia vaaditte? Malttamattomuudellanne pilaatte kenties koko asianne. Muuta en mitään voi teille tällä kertaa suoda, kuin että näytän teille hiukkaisen sakarsormeni päätä, jonkalaista suosiota en kellekään miehen puolelle ole vielä tähän asti osoittanut. — — — Mutta, hyvä isä! tuolta kuulen jonkun tulevan: minun täytyy lähteä. Tunnin päästä tapaatte minut taaskin täällä.

Toinen kohtaus.

Luulonen. Matti.

Luulonen: Voi polonen päiviäni! minut on petetty. Miten voin minä Näyttämättömäni edessä puolustauda, kun hän kyseli minulle antamaa lahjaansa? Vaan tuossahan on näen Matti ja haastelee yksikseen ikäänkuin intoonsa nousut poppamies. Mitä täällä toimitat, Matti?

Matti (järkehtämättä katsoen alas maahan): Ah, miten sievä-suhtainen ja hieno hänen sormensa oli!

Luulonen: ' Sekös sinua vaivaa, Matti?

Matti: Ah, miten sitte muut etevämmät ruumiinsa osat lienevät herttaisia, kun minut puoli hänen sormeansa näin jo hämmästytti!

Luulonen: Mikä sinua hämmästytti?

Matti: Ah, ihanainen impi! mielittekö kuoliaaksi kiusata — — — Vaan kas! tekö täällä olette, hyvä herraseni?

Luulonen: Sitäkö täällä seisot ja itsekseksi haastelet?

Matti: Elkkää hyvä herra pahaksi panko, jos olen yhtä hulluksi tullut, kuin itsekin olette.

Luulonen: Mitäs tämmöinen leikkipuhe on tähtäävinään?

Matti: Ei muuta mitään, kuin että olen rakastunut samalla lailla, kuin tekin, mun herrani.

Luulonen: No, kehenkä?

Matti: Kevääseen, jonka kauneutta emme havaitse kuin talvella.

Luulonen: Lienet todellakin hullustunut.

Matti: Kaikki, mitä meikäläiset puhuvat, se on herrain mielestä hulluutta aina, mutta — — —

Luulonen: Kuinka lieneekin, mutta puheestasi en sanaakaan ymmärrä, se on toden totta.

Matti: Sitä varten en minä kyllä ole puhunutkaan, että herra minua ymmärtäisi; sillä miksikäs herra paremmin ymmärtäisi mun kosimistani, kuin minä teidän?

Luulonen: No ketäs sitte kosioitset?

Matti: Kuinka, hyvä herra, voitte semmoisia kysellä? Tiedänkö minä, ketä kosioitsen, kuin kosintani tapahtuu samalla lailla, kuin teidänki? Se, jota kosioitsen, on yhtä hempeä ja kaunis, kuin sekin, kuka liekin, jota itse pyytelette. Mutta lemmittyäni en hirviä minä teille tarkemmin kuvailla, pelosta että pistäydytte kenties meidän väliimme.

Luulonen: Onkos hän sitte niin kaunis?

Matti: Kauniimpaa Jumalan luomaa ei maailmassa ole. Hänen nähden ei enkelit, jotka saarnastuolimme kupeeseen ovat maalatut, ole mistään kotosi.

Luulonen: Niinpä kuvaile häntä, mimmainen hän näöltään on, niin saan nähdä, oletko hairauksissa, sillä semmoiset asiat ymmärrän minä paremmin.

Matti: Mitä ensinnäkin hänen muotoonsa tulee, niin sitä tosin en ole nähnyt, vaan —

Luulonen: Minkäs sitte olet nähnyt? Kaulansako, rintansako vai kätensä?

Matti: En yhtäkään näistä; mutta sen tiedän vaan, ett'ei ihanampaa ihmistä ole maailmassa, sillä miksikäs muutoin olisin häneen niin huimasti rakastunut?

Luulonen: Hyvin ymmärrän, mitä puheesi tarkoittaa. Sinä tahdot syyttää minua siitä, että kosin muka ummessa silmin; vaan maltashan vähä, niin saat kohta nähdä, ett'ei minun tarvitse kauppaani katua.

Matti: Soisin myöskin, että olisitte läsnä, kun mun näyttämättömäni paljastaa kasvonsa, niin saisitte myöskin nähdä, ett'en minäkään ole kauppaani katuva.

Luulonen: Niinkö kosit sitte sinäkin naamarissa olevaa neitoa, sen tehnee harvat palvelusväestä. — Vaan kuules Matti! minulle on sattunut suuri vahinko, se sormus, jonka — — — Vaan tuossa näen mä, tulee mun näyttämättömäni. Käy Matti loitommaksi tuonne ja seiso hiljaa siellä, niinkuin tuhman palvelijan tuleepi.

Kolmas kohtaus.

Näyttämätöin. Luulonen. Matti.

Näyttämätöin: Tässä olen, niinkuin lupasinkin, ettekä minuuttiakaan ole odottaa tarvinnet. Vaan, hyvä herra, onko se varsin varma, ett'ei se kaunis neito, joka niin innokkaasti rakastaa teitä, ole syyttänyt vähintäkään lemmen kipunaa sydämmeenne, vaan että kaiketta kiusauksetta olette voinet luopua hänestä?

Luulonen: Kieltää en voi, ett'ei mainitun neitosen ihmeellinen kauneus alussa liikuttanut herkkää sydäntäni ja että kenties tästä kiusauksesta en olisi voitolle piessyt, ell'ei se uskollisuus, minkä te syystä taisitte minulta vaatia, ja se hellä rakkaus, mikä minulla teihin on, olisi tässä ahdistuksessa minua vahvistanut. Kun nyt kerran tämmöisen kiusauksen olen jalosti voittanut, ette toki kauemmin epäille mun rakkauteni pysyväisyyttä.

Näyttämätöin: Sen kyllä, hyvä herra, uskon, että minua sydämestänne rakastatte, niin paljon kuin sen heikko, huikentelevainen ihminen tehdä voi.

Luulonen: Hyvä isä! onko mahdollista, että vielä nytkin, rakkaudestani semmoisia todistuksia saatuanne, epäilette mun pysyväisyyttäni, syytellen minua heikkoudesta?

Matti (hiljaa itseksensä): Sen alkaa näen mä nousta juonia jonkinlaisia päähän, jos niin käynee minunki näyttämättömäni kanssa, olen minä pahassa pulassa.

Neljäs kohtaus.

Näyttämätöin. Luulonen. Matti.

Näyttämätöin: Teitä en suinkaan syyttele mistään, josko tietäisinkä, että joku vähempi heikkous on syyksenne tullut, sillä minä tunnen ihmisen luonnon ja kuinka hän on paljon heikkouden alainen; vaan koska puhutte suuresta rakkaudestanne, en voi olla yhtä seikkaa mainitsematta, joka minua on väliin

arveluttanut, ja ilmoittamatta teille tämän syytökseni, josta kumminkin toivon teidän peräti puhdistuvan.

Luulonen: Jos joku voipi sen toteen näyttää, että rakkaudessani on jotakin vilppiä eli käytöksessäni vähänkään moitittavaa, olen itse myöntävä sen, ett'en rakkauttanne ansaitse.

Näyttämätöin: Kaiken epäluuloni poistatte sillä, että mulle näytätte sen sormuksen, jonka vasta minulta saitte.

Luulonen: Hyvä isä! nyt olen hukassa. (Heitäkseen polvilleen). Suoraan täytyy tunnustaakseni, että se sormus, jonka minulle annoitte, ei ainoasti ole kateissa, vaan että sen päälliseksi itse olen ansainnut teidän vihanne, sen myönnän itsekkin; vaan kun kuulette, millä tavoin tämä tapahtui, toivon minä vihanne taaskin asettuvan. Se rouvasihminen, joka kauan jo on minua kiusannut, tuli muutamia tunteja sitte tänne, jossa olin yksikseni, syytteli minua tylyydestä, kiittämättömyydestä ja muusta sekä koetti kaikella tavoin luovuttaa minua rakkaudestani teihin. Vaan turhaan teki hän sen, sillä vakaasti vastasin minä, että ennen kuolisinkin, kuin tekisin semmoisen petoksen. Kun nyt tämän kuuli ja huomaiti, ett'ei houkuttelemisesta apua ollut, pyysi hän minulta vähäistä lahjaa, sanoen sitä muistokseni kantavansa. Taisinko tätä nyt kieltää häneltä? Osiksi siihen nähden, että nuorta neitoa vastaan tuli käyttäydä kohteliaasti, osiksi siksikin, että tällä tavoin toivoin pääseväni vastaisista kiusauksista, vastasin siis arvelematta, ett'ei vallassani mitään ollut, jota en mielelläni antaisi hänelle. Tämän lupaukseni käytti hän kohta hyväksensä, anoen minulta sitä, jota en ollenkaan ajatella voinut, ja otti, minun näin hämmästyksissä ollen, sormuksen sormestani. Tuskin tajusinkaan, minkä kalleuden olin kadottanut, ennenkuin sen viejä oli poikessa. Nyt vasta huomasin ma hulluuteni ja tästä hirmustuin ma niin, että juoksin etsimään häntä, päättäen joko kuollakseni itse eli ryöstääkseni hänen käsistensä sen, minkä hän viekkauksella oli vienyt, mutta pahaksi onnekseni — —

Näyttämätöin: Tämä puolustuksenne ei suinkaan vähennä mieleni luulevaisuutta.

Luulonen: Kun ei tämä puolustukseni tyydyttäne teitä, tahdon ma omalla verelläni teidän silmissänne puhdistauda!

(Vetää miekkansa).

Näyttämätöin: Malttakaas aikaa, Herra! Leikkiä on kestänyt kyllin jo. Tässä on sormuksenne, tässä myöskin morsiamenne ja, samalla sekin, joka hänen kanssansa kilpaili.

Luulonen: Hyvänen aika! minkä näenkään? Tekö sitä sitte olittekin?

Näyttämätöin: Niin, rakas sulhoni! Minä olen kahtena eri-henkenä kohdellut teitä, koetellakseni teidän uskollisuuttanne, vaan kun nyt olen siitä vakuutettu, ei mikään estä teitä enää pysyväsyytenne palkintoa nauttimasta. Nouskaa ylös ja suokaa mun syleillä teitä.

Luulonen: Ah, ihastukseni on niin suuri, ett'en tiedä, näenkö unta vai valvonko.

(Syleilevät toisiansa).

Matti: Ah, mikä sulo ja ihanainen ihminen! hänelle ei vertoja vedä maailmassa muut kuin oma näyttämättömäni.

Luulonen: Mitä arvelet Matti? tarvitseeko minun katua kauppaani?

Matti: Ei suinkaan, hyvä herra. Pyy-parvesta saitte te parahimman. Uskollisuuttenne on runsaasti palkittu, eikä onnellisempaa ihmistä ole maailmassa muuta, kuin minä.

Luulonen: Saman onnen toivoisin sinullekin, sillä sinä olet vanha ja uskollinen palvelija.

Matti: Onneani en ollenkaan epäile, kiitän kumminki teitä hyvästä toivotuksestanne.

Näyttämätöin: Lähkäämme, sulhoni armas, ja kutsukaamme ystävämme molemmin puolin koolle, jotta pääsemme toivotustemme perille.

Viides kohtaus.

Matti. Hänen Näyttämättömänsä.

Matti: Tulkoon mikä hyvänsä, täytyy mun saada loppua tästä, ja ennen iltaa vielä; sillä mun herrani Luulosen onnellisuudesta on rakkauteni tuli päässyt semmoiseen voimaansa, että ellen tällä kertaa saa häntä näyttämään kasvojansa, perii minut kuolema. Vaan tuossa, näenmä, tule hän juuri.

Näyttämätöin: Tarkkuutenne on kiitettävä, että niin piditte määrä-tiimasta vaarin; vaan minusta näyttää kuin olisivat ajatuksenne jossakin toisaalla.

Matti: Te olette oikeassa. Mieleni ei muistaakseni olekaan tätä ennen koskaan vielä ollut niin hämmennyksissä.

Näyttämätöin: Sepä on surkuteltava asia, vaan mikäs sen olisi vaikuttanut?

Matti: Sen vaikuttaa erään toisen onnellisuus; sillä hänen näyttämättömyksensä on nyt viimeinki ilmaissut itsensä ja sillä näyttänyt toteen, että naamarinsa kätki semmoisen ihanuuden ja hempeyden, joka yltä kyllin palkitsee hänen pitkällisen pysyväisyytensä. Kun nyt tämän itse tulini omin silmini todistamaan, sai minussa rakkaus semmoisen vallan, ett'en enää malta mitenkään mieltäni.

Näyttämätöin: Pysykää vaan rakkaudessaanne, antakaa siitä semmoisia todistuksia, kuin sekin, josta puhuitte, niin tulee palkintonne olemaan yhtä suuri.

Matti: Elkkää, lemmittyni armas, Jumalan tautta kiusatko minua yli voimani!

Näyttämätöin: Yli voimianne en suinkaan ai'o kiusata teitä.

Matti: Koskas sitte ai'otte tehdä minut onnelliseksi?

Näyttämätöin: Kunhan aika tule. Olkaa hyvässä toivossa!

Matti (polvillansa) Ah, armahin näyttämättömyys! Ell'ei näyttämättömyytenne tänään muutu näkyväisyydeksi, kuolen ma sulasta malttamattomuudesta.

Näyttämätöin: Kuinka niin pian voisin ilmaista itseni? Enemmän siihen, hyvä herra, toki vaaditaan ainakin.

Matti: Minä surmaan itseni ell'ette rukoustan kuule jo.

Näyttämätöin: Se olisi kaikkea siveyttä loukkaava.

Matti: Voipiko se olla siveydellenne haitallista, että rakastajanne hengen pelastatte?

Näyttämätöin: Ei, vaan se olisi kunnialleni vahingollista, jos minunkaltaiseni neito antautuisi ensi tilassa niin helposti.

Matti: (vetäen miekkansa). Niinpä keksin minä sen, että haluatte nähdä mun vereni vuotavan. Ah, te olette syynä mun kuolemaani!

Näyttämätöin: Toivon ainakin, että paremmin ajattelette mitä teette. Vaan jos hirmuisen aikomuksenne täytätte, niin tietäkää se, että itse olette kuolemaanne syynä, koska vaaditte mahdottomia.

Matti: Hyvä isä! Onko se mahdotointa, että paljastatte kasvonne? Jääkää hyvästi, te mun murhaajani! Pitäkää siitä huoli, että tulen kunnialla hautaan viedyksi, ja niinkuin oikean kristityn tulee, kellojen kanssa.

Näyttämätöin: Malttakaas herra! Minä suostun pyyntöönne; mutta määrättyillä ehdoilla, jotka ovat teidän valalla vahvistettavat.

Matti: Ei sitä maailmassa ole, jota en valalla vahvistaisi päästäkseni teidän kaltaisen neidon suosioon.

Näyttämätöin: Niinpä vannokaa ensiksi valalla, ett'ette katso mun säätyyni eikä rikkauteeni, vaan että rakastatte minua ainoastaan mun itseni vuoksi.

Matti: Minä vannon rakastavani teitä ainoastaan teidän itsenne vuoksi.

Näyttämätöin: Toiseksi vahvistakaa valalla, ett'ette rakasta ketään muuta maailmassa kuin minua, ettekä minun kuoltuani mene uudestaan naimiseen.

Matti: Valalla vannon minä kaikki nämä ehdot pitääkseni.

Näyttämätöin: Niinpä nouse jo polviltasi ylös, ystäväni armas, ja suo mun syleillä sinua.

(Ottaa naamarinsa pois, josta näyttäytyy nyt vanhana, kurttuaisena akkana, avo-suin lähestyen Mattia, suudellakseen häntä).

Matti: Aa — — — Aa — — —

Näyttämätöin: Ah, ystäväiseni armas! suo minun suudella sinua.

Matti: Aa — — — Aa — — —

(Eukko kiepsahtaa Matille kaulaan ja suutelee häntä. Matti huutaa, tehden vasta-rintaa. He juoksevat kolme kertaa ympäri teatterin. Vihdoin saapi Näyttämätöin Matin kiini, ja he lankeavat samassa kumpikin lattialle).

Kuudes kohtaus.

Näyttämättömän veli. Matti. Näyttämätöin.

Näyttämättömän veli: Mitä merkitse tämä! Tuoko heittiö sinut kaatoi lattialle?

Matti: Päin vastoin. Hän tahtoo tehdä väkivaltaa mulle.

Näyttämättömän veli: Tiedätkö mies, kenenkä kanssa sinulla on tekemistä?

Matti: Hyvä kun en tuota tietäisi! Se joka minua kiusaa on paholaisen äiti.

Näyttämättömän veli: Sinut paha perii! teetkö pilkkaa mun sisärestäni?

Näyttämätöin: Ah, veljeni rakas, puolusta minua tätä petturia vastaan! Hän on monta aikaa ollut kosioivinaan minua, ylistäen mun suurta kauneuttani; vaan nyt tahtoo hän luopua minusta.

Näyttämättömän veli: Onko hän sinulle avioliittoa luvannut, sisäreni rakas?

Näyttämätöin: Monta monituista kertaa ja vieläpä kalliilla valalla.

Näyttämättömän veli: Niinpä täytyy hänen pitää lupansa, taikka hän ei hengissä pääse tältä paikalta.

Matti: Minä tosin olen avioliitosta puhunut, mutta ihmiselle, enkä millekään Tuonelasta nousseelle kummitukselle.

Näyttämättömän veli (vetäen miekkansa): Suusi kiini! Käy morsiamellesi kaulaan ja suutele häntä.

Matti (polvillansa): Ah, armollinen paholaisen eno! Elkää toki pakoittako minua suutelemaan tuommoista homesuuta liittolaista.

Näyttämätöin: Hyvä isä! Niinkö ihanuuteni ylenkatsotaan!

Näyttämättömän veli: Se ei ole sillä hyvä, että hän sinua suutelee, vaan hänen täytyy ottaa sinut vaimoksensa tänä päivänä vielä.

Matti: Hyvä herra, armahtakaa minua!

Näyttämättömän veli: Pitempää elä arvele, vaan syleile häntä, taikka tuossa paikassa kuolet tämän mun miekkani kautta.

Näyttämätöin: Elä ole milläsikään, sulhoni armas, minusta saat sinä siveän ja uskollisen puolison.

Matti: Sitä en suinkaan epäile, sillä kukapas semmoisen apinaan rakastuisi?

Näyttämättömän veli: Vieläkö, häväisty, julkiat pitemmältä pieksää suutasi?

Näyttämätöin: Elä hyvä veljeni lyö eli vahingoita häntä, sitä ei sydämmeni sietäisi, niin olen häneen rakas. Tules ystäväiseni ja suikkaa suuta!

Matti: Aa — — — Aa — — —

Seitsemäs kohtaus.

Anna. Muut kaikki.

Anna: Mitäs nyt! Mattiko se on, jota ahdistellaan?

Matti: Ah, armas Annaseni, se oli onnettomuudekseni, kun sinusta luovuin.

Anna: Se on oikein, että saat petollisuudestasi kärsiä.

Matti: Ah, auta minua armas Annaseni!

Anna: Auta itsesi. Kerran petit jo minun, et toiste enää sitä tehne.

Näyttämätöin: Jos olette hänen kanssansa kihloissa, luovun minä hänestä.

Anna: Ei, hän on kerran ylenkatsonut minun ja sitä en koskaan unhohda.

Näyttämätöin: Niinpä kun ette huoli hänestä, on hän mun omani ikuisesti.

Matti (polvillansa): Ah, armahin Anna! ota minut taaskin suosioosi.

Anna: En ole ollakseni.

Matti: Armahda poloista Mattia!

Anna: Ei ole armoa.

Matti: Suo orjallesi anteeksi!

Anna: Ole puhumatta!

Matti: Sääli minua kurjaa maan matoista!

Anna: Vielä mitä.

Matti: Muista muinaista ystävyttämme ja ole armollinen. Katso, kuinka itken! Hattuni on täynnä kyyneleitä.

Anna: Ne on valhe-kyyneleitä.

Matti: Katso toki armiaasti puoleeni!

Anna: Ei kuuna kulloin päivinä.

Matti: Suo ikuisen orjasi nöyryydessä suudella armollisia kenkäsi kantoja.

Anna: En kenkää, en muuta suo sun suudeltavaksi.

Matti: Niinpä kuolen ma sitte.

Anna: Kuole, kun kuolet.

Matti: Minä olen jo kuolijana.

Anna: Se on iloista kuullakseni.

Matti: "Pysähdy tähän vaeltaja! (pane hatun päähänsä). Tässä lepää onnettomuudestaan mainio Matti, joka monta monituista vuotta rakkauden pauloissa oltuansa vihdoinki surusta ja huolesta halkesi. Mene tiehesi ja tee samate."

Näyttämättömän veli: Armahtakaa häntä, hyvä mamseli!

Anna: Se on mahdotointa. Niin huikentelevaista ihmistä ei voi uskoa: hän pettäisi minut kumminki.

Näyttämättömän veli: Voittehan kaiken petoksen estää sillä, että hänelle määrätte semmoiset ehdot, kuin itse tahdotte.

Matti: Minä suostun kaikkeen, mitä vaaditte.

Näyttämättömän veli: Suokaa minun määrätä hänelle ne ehdot, jotka hänen tulee valalla vahvistaa pitääksensä. Kuules Matti! Laskeudu ensinnäkin polvillesi ja pyydä armaaltasi anteeksi.

Matti (polvillansa): Ah, armahin Annaseni! pyydän rikokseni anteeksi.

Näyttämättömän veli: Kerro nyt perästäni, mitä sanon: 1:ksi lupaan minä sen, ett'en koskaan virka kovaa sanaa vaimolleni. (Matti kertoo nämä sanat); 2:ksi lupaan minä toimittaa hänelle kaikki, mitä talouden pitoon tarvitaan; 3:ksi jos hän vähän tahtois koreillakin ja rahaa runsaammin menetellä, en sitä häneltä kieltävä ole.

Matti: Mitä tähän temppuun tulee, soisin siinä vähän muutosta — — —

Näyttämättömän veli: Mitä? — — — Sisäreni hoi! vie sulhosi pois! (Matti peloissaan kertoo tämänkin ehdon sanat, suostuen siihen, mitä vaadittiin). 4:ksi lupaan minä, ett'en rakasta muuta ketään, kuin häntä. (Matti kertoo senki). 5:ksi sitä vastaan en tahdo siitä lukua pitää, jos hän puolestaan

rakastaisikin muita.

Matti: Mitä? Julkeaako hän hävitöin vaatia sitä, että minä aisaa kannattaisin muilla? Siinä petetty hän.

Näyttämättömän veli: Joudu pois! mulla ei ole aikaa tässä kanssasi turhaan viipyä.

Matti: Teitä en viipymään pyydäkään. Minulta saatte juosta vaikka hiiteen, kun haluatte.

Näyttämättömän veli: Niinpä pidä hänet sisäreni!

Matti: Aa — — — "Sitä vastaan en tahdo siitä lukua pitää, jos hän rakastaisikin muita." Kyllä on raskasta kumminki, että täytyy kunniallisen miehen suostua semmoisiin.

Näyttämättömän veli: Ne sanat, "jos hän rakastaisikin muita" ovat siten ymmärrettävät — —

Matti: "Että se, joka semmoisia sulholtaan vaatii, on hävitöin heittiö!"

Näyttämättömän veli (puistellen miekkaansa): Tahdotko tämän kanssa tulla tutuksi?

Matti: Malttakaa, hyvä herra, aikaa; minä suostun vaikka mihin, vaan eikö ehtojen viimeistä pykälää voisi vähän korjailla?

Näyttämättömän veli: Ei sanaakaan.

Matti: Itsessään asiassa en muutosta vaadikkaan, mutta ainoasti pientä korjausta lause-laadussa.

Näyttämättömän veli: Kuinkas sen sitte tahtoisitte?

Matti: Mielestäni voisi pää-asiasta poikkeamatta mainittuun ehtoon tehdä tämä lisäys: sanoilla "jos hän rakastaisikin muita" ymmärretään yhtä, kuin: "jos hän muille suopi saman vallan minkä miehellensä."

Näyttämättömän veli: No, olkoon niin.

Matti: Se vähäinen korjaus, minkä tässä lause-laadussa tahtoisin, olisi tämä: kumminkin ymmärretään tällä, ett'ei mainitun hänen miehensä valtaa saa muut millään tavalla häiritä.

Näyttämättömän veli: Tähän muistutukseenne en suinkaan voi suostua.

Matti: Hittoakos sitte koko avioliitosta onkaan, jos ei vaimo omaa miestänsä eroittele muista?

Näyttämättömän veli: Niinpä ota hänet sisäreni!

Matti: Ah, hyvä herra, antakaa toki armoa ja muistakaa mun olevani ylhäistä sukua ja säätyä.

Näyttämättömän veli: Kukas sitte teidän isänne oli?

Matti: Isääni en tarkoin tunne, mutta äitini oli nimeltäni Liisa, ja veljeni on usiamman kerran istunut lautamiehenä.

Näyttämättömän veli: Niinpä mene kotiisi arvossa suuri-sukuinen herra morsiamesi kanssa pitämään häitä, ja vältä tarkkaan ett'et yhtäkään ehtoa vastaan riko, muuten saat sinä minun kanssani tekemistä.

Matti: Kunhan ei viimeisen ehdon mukaan tulisi vaimollani olemaan enemmän hänen kanssaan tekemistä kuin minulla. Hitto toiste Espanjalaisten tavalla kosikoonkaan, vaan ei Matti.

(Loppu).

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK NÄYTTÄYMÄTTÖMÄT: HUVI-NÄYTELMÄ
KOLMESSA NÄYTÖKSESSÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying

with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the

Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or

entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax

treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.